

Izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniski prostori: 2637 S. Lawndale av.

Office of publication:
2637 So. Lawndale ave.
Telephone: Lawndale 4633.

LETO—YEAR XII.

Cena lista je \$4.00

Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., sobota, 8. februarja (Feb. 8) 1919.

Subscription \$4.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 33.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

WISLON POSREDUJE MED JUGOSLOVANI IN ITALIJANI

Francija popuša pod pritiskom Wilsona. Zahteve Čehoslovakov. Turčija pod kontrolo Amerike? Boljševiki morda dobe vstop na mirovno konferenco.

Pariz, 7. feb. — Vsed direktne konferenirani med jugoslovanskim ministrskim predsednikom Proticem in italijanskim ministrskim predsednikom Orlando, ki sta ga posetila v pariski "Beli hiši". Vsa znamenja govore, da poskuša Wilson posredovati med Italijo in Jugoslavijo z ozirom na njune nasprotujoče si zahteve glede Istre, Reke, Dalmacije in Albanije in s tem rešiti veliko petorico zadrege razsojanja v tej zadevi.

Pariz, 7. feb. — Predsednik Wilson je včeraj imel daljši razgovor s Trumbičem, jugoslovanskim zunanjim ministrom in italijanskim ministrskim predsednikom Orlando, ki sta ga posetila v pariski "Beli hiši". Vsa znamenja govore, da poskuša Wilson posredovati med Italijo in Jugoslavijo z ozirom na njune nasprotujoče si zahteve glede Istre, Reke, Dalmacije in Albanije in s tem rešiti veliko petorico zadrege razsojanja v tej zadevi.

Vsekakor bo jugoslovansko-italijanska zadeva poverjena komisiji strokovnjakov, kakor je bila srbsko-rumunska, grška in čehoslovaška zadeva. Komisija bo preskajala in pretehtala zahteve obeh strank, obiskala sporno ozemlje, zaslišala zastopnike prizadetega prebivalstva in potem predložila svojo stvar ligi narodov, ki bo izrekel končni odlok.

Pariz, 7. feb. — Danes poročajo, da je prišla Francija že ostanoviti s svojo opozicijo proti točilo o prisilnem razsojanju v ustavi ligi narodov. Wilson je naredil močan pritisk na svoje tovariše v odboru za ustavo z argumentom, da liga narodov mora biti "živa stvar", ki bo imela avtoriteto.

V Versailles zboruje zavezniški vojni svet, ki se bavi z reorganiziranjem okupacijske armade ob Reni. Wilson zahteva, da se število ameriškega vojaštva zniža na minimum, kajti Amerika bo, da gredo njene čete čim prej domov.

Čehi zahtevajo mednarodno železnico do Trsta.

Čehoslovaška delegata dr. Kramář in Beneš sta v sredo objavila veliki petorici, da čehoslovaška republika zahteva zase česko, moravsko, slezijsko, slovaško in ogrske Rusine kakor tudi zunanja okrožja, ki so po večini naseljena s Čehi in Slovaki. Nova republika bi potemtakem štela okrog 13 milijonov prebivalcev. Dalje sta delegata apelirala na veliko petorico, da mora Čehoslovaška imeti prosto pot do morja, in sicer naj pelje ta pot po Labi in Visli do Severnega in Baltskega morja, vzhodno po Donavi do Črnega morja ali pa južno skozi Trst ali Reko do Jadranskega morja. V ta namen zahteva Čehoslovaška, da pridejo potrebne reke in železnice pod mednarodno kontrolo.

Turčija pod kontrolo Amerike.

Iz zanesljivih virov se je izvedelo, da Francija vodi na konferenci gibanje, da naj Združene države prevzamejo upravo Carigrada, Dardanel in Bosporja. Zavezniki so mnenja, da je Amerika v stanju izboljšati dardanelsko žezno, kakor ne bi mogla nobena druga država na svetu. Dalje pravijo zavezniki, da se Amerika ne more izogniti svojem deležu odgovornosti in sodelovanja pri mednarodni upravi. Amerika je pravzaprav ustanovila ligo narodov, ligo je bila sprejeta vsled Wilsonovega pritiska in zdaj ima Amerika ravno tiste dolžnosti kakor evropske države, da pomagajo pri upravi in sprejme svoj delež kontrole.

Carigrad bo nedvomno internacionaliziran z Dardanelami in (Dalje na 4. str., 1. kol.)

RUSIJA MORDA DOBI ZA STOPSTVO V PARIZU.

Pariz, 7. feb. — Skoraj gotovo se pričakuje, da bo ruska sovjetska vlada zastopana na mirovni konferenci v Parizu. Fakti, da so se boljševiki odzvali vabilu zaveznikov na skupno konferenco, zaznamuje velik korak napredka na poti reševanja ruskega problema. Nekateri zastopniki zavezniških držav se še niso sprijaznili z mislijo, da bi konferirali z boljševiki, toda predsednik Wilson in Lloyd George sta za konferenco tudi s samimi boljševiki, ako se nočejo odzvati druge ruske stranke.

Med diplomati vlada mnenje, da se iz konference na Marmorskem morju najbrž izemni odlok, da smejo iti boljševiški delegati na mirovni kongres v Pariz in seveda z njimi vred tudi ostali ruski zastopniki, ako se kdo prijavl.

Pariz, 7. feb. — Velika petorica je včeraj prejela uradno poročilo od ruske boljševiške vlade, da sovjetska republika pošlje svoje zastopnike na konferenco, ki se vrši tri mesece na Prinčevih otokih. Poročilo je prišlo direktno iz Moskve v obliki brzojavke in podpisane je Čičerin, komisar zunanjih zadev. Obenem javlja Čičerin, da je sovjetska vlada pri volji priznati finančne obveznosti, kar se tiče dolgov zavezniškim državam in hoče plačati obresti v obliki surovega materiala. Sovjetska Rusija je tudi pripravljena dovoliti gotove rudniške koncesije inozemskim interesom pod pogojem, če ne bo socialni in gospodarski red sovjetske vlade prizadet vsled notranjih nemirov v zvezi s temi koncesijami. Boljševiška vlada končno poroča, da pogoji, na podlagi katerih se snidejo njeni zastopniki z entento, zavise od položaja na ruskih frontah in ta položaj je za Ruso vedno boljši.

Čim so zavezniški na mirovni konferenci prejeli poročilo, so pričeli takoj s pripravami za ruske zastopnike. Imenovana bo posebna komisija desetih mož — vsake država petorice izvoli po dva — ki se snidejo z Rusi. Imena komisarjev bodo objavljena, čim bodo imenovani. Kakor se govori, pojde v imezu Amerike neki osebni Wilsonov prijatelj, ki že dolgo let biva v Evropi, dočim bo drugi delegat neki dobro znani časnikarski utednik s srednjega zapada.

Datum konference, ki je zdaj 15. februar, bo najbrž spremenjen kajti v tem času je nemogoče priti na Prinčeve otoke, bodisi od zavezniške ali ruske strani.

Boljševiki so prvi in edini, ki so se odzvali vabilu zaveznikov na skupno konferenco. Druge ruske stranke molče oziroma so nekatere izjavile po svojih zastopnikih v Parizu, da se pod nobenim pogojem ne udeležijo sestanka z boljševiki. Sazapov, bivši varjev minister zunanjih zadev — kateri je podpisal tajno londonsko pogodbo z Italijo — je rekel včeraj, da bo sestranek boljševikov z zavezniškimi "velika komedija". Dalje je dejal, da bodo ostale "združene ruske vlade" nadaljevale civilno vojno proti sovjetu toliko časa, "dokler ne zavladajo demokracija (!) v Rusiji."

Kodanj, 7. feb. — Semkaj je prišla vest, da so boljševiki okupirali Žitomir, glavno mesto v guberniji Voliniji.

VREME

Chicago in okolica: V soboto nestalno in mrzlo. Padanje temperature. Lahki severozapadni vetrovi. Sonce izhaja ob 6:56, zahaja ob 5:12.

JUGOSLAVIJA V NEVARNO-STI BOLJŠEVIZMA?

London, 7. feb. — Iz gotovih českkih virov poročajo, da boljševizem preti v Čehoslovakijski, na Poljskem in Ogrskem, v Rumuniji in Jugoslaviji. Poročevalci pri poroča, da naj zavezniški hitro pošljejo najprej živila in potem strelivo ter vojaške čete, ki naj zasedejo vse železnice v omenjenih deželah.

EBERT NAZNAJA NOVO DOBO ZA NEMČIJO.

SPARTAKOVCI SO ZOPET AKTIVNI V NEMČIJI.

Weimar, Nemčija, 7. feb. — Predsednik Ebert, ki je včeraj otvoril ustavodajno skupščino, je dejal v svojem otvoritvenem govoru, da stari red je šel za vselej in prišla je nova doba. Nemško ljudstvo je odločilo, da se bo samo vladalo in odslej bo Nemčija dežela pravice.

Amsterdam, 7. feb. — Iz Weimarske poročajo, da se na skupščini vrši velika agitacija in tekmovanje za predsednika nemške republike. Kandidatje so prine Maks Baedenski, Avgust Noske in Ebert. Maks podpirajo klerikalci in ostali konservativci. Berlinški "Tageblatt" preročuje, da bo Ebert izvoljen.

Amsterdam, 7. feb. — Friderik Ebert, predsednik začasne nemške vlade, je včeraj ob treh popoldne otvoril prvo sejo nemške ustavodajne skupščine v Weimaru. Predsednikom je bil izvoljen delegat Pfannkuch, ki je najstarejši med vsemi delegati. Nemško-avstrijska vlada je poslala pozdravno brzojavko, v kateri želi skupščini največ uspeha.

Spartakovskega delegata Eichhorna, ki je bil izvoljen v Berlinu, ni navzočega, in ker skupščina ne ve, kje se nahaja, mu je odvzela mandat in na njegovo mesto pride kandidat, ki je dobil za njim največ glasov v njegovem volilnem okraju in to je večinski socialist. Prijavilo se je tudi nekaj delegatov, ki pravijo, da zastopajo Alzajio in Loreno.

Skupščina se še ni zedinila, dali postavi kot prvo točko dnevnega reda ustavo nemške federativne republike ali diskuzijo o ligi narodov.

Berlin, 7. feb. — V Magdeburgu na Saksionskem so se pojavili resni izgredi. Vojniki in pomorščaki, oboroženi z ročnimi granatami in strojnimi puškami, so napadli vodno postopje, razbili vrata ječe in osvobodili 160 jetnikov. Na ulicah se že vrše ljuti boji z vladnimi četami.

V Bremenu je pet večinskih socialistov zamenjalo prejšnjo vlado delavskega sovjeta. Spartaško glasilo "Die Rote Fahne" poziva delavce, da se naj masovneje nad "zadavljenjem delavske vlade" v Bremenu. List naziva Eberta in Scheidemanna krvna psa. Kolikor je zdaj znano, je bilo 85 oseb ubitih in več sto ranjenih v bitki v Bremenu.

Amsterdam, 7. feb. — Iz Berlina poročajo, da so Ebertove čete premagale in razorožile spartakovce, ki so korakali v Weimar z namenom, da razbijejo ustavodajno skupščino. V Eisenbachu so spartakovci zapodili vladne čete v beg, medtem so pa izgubili bitko v Wilhelmshavnu.

VELIKO OMREŽJE CEVI GRADE V TEXASU.

Dallas, Tex. — Velike družbe, ki se pečajo s pridobivanjem naravnega olja, so pričele pokladati ogromno omrežje cevi, po katerem se bo pretakalo naravno olje. Neka kompanija poklada osupalene cevi iz Corsicane do Rangeskega polja na daljavo 120 milj. V Corsicani se cevi združijo, ki vodijo v Magnolijo in Oklahomo do obrežja. Sklozi osupalene cev steče v 24 urah 20,000 sodov olja.

SLOŠNA STAVKA V SEATTLU; GIBANJE DRUGOD.

VSE INDUSTRIJALNO IN KOMERCIJALNO ŽIVLJENJE POČIVA.

Seattle, Wash., 7. feb. — V mestu je mir. Župan Ole Hanson je sporočil odboru, ki vodi generalni štrajk, sledeče: "Ako ne bo konec stavke ob osmih zjutraj dne 8. feb., tedaj bom skrbel, da se nadaljuje delo v vseh potrebnih industrijah, mesto pa pride pod kontrolo zvezne vlade."

London, 7. feb. — Kljub temu, da je bilo danes zjutraj naznanjeno, da prično štrajkarji z delom na podulčnih železnicah, se to ni zgodilo in obrat na železnice še vedno počiva.

Seattle, Wash. — V četrtek točno ob deseti dopoldne je pričela splošna stavka. Ko je ura udarila deset, so pričeli cestnoželezniški uslužbeni spravljati vozove v remize. Uslužbeni, ki v visokih poslopih obratujejo dvigala, so ustavili delo in ljudje so morali hoditi po stopnicah peš gorindol. To je največja splošna stavka v zgodovini Združenih držav, zastavkala je 45,000 delavcev iz simpatije do kovinskih delavcev v ladjedelnicah. Na štrajku je bilo že 25,000 delavcev in tem se je sedaj pridružio še do 45,000 delavcev drugih strok. Delavci v ladjedelnicah so zastavkali že 25. januarja, da si pribore povišanje meze. Zahtevali so za najvažnejše in najpotrebnejše rokodelce po \$8, \$7 in \$6 na dan, za pomočnike pa sorazmerno povišanje. Delavske zahteve so bile odklonjene in sledila je splošna stavka.

Vsed splošne stavke je industrijalno in komercialno življenje mrtvo. Zaprte so tudi restavracije. Le v nekaj majhnih restavracijah kuhajo organizirani kuharji, v katerih dobe štrajkarji in drugi potrebni ljudje trikrat na dan obed.

Podjetniki niso verjeli do zadnjega trenutka, da delavci uresničijo svoj zaključek. Resnice se se pričeli šele zavedati, ko so delavci za drug za drugim pustili delo. Dotlej so se tolažili, da je zaključek navadna delavska grožnja, iz katere ne bo nič. Zdaj so spoznali, da so podcenjevali moč organiziranega delavstva.

Angleška stavka se je pričela drobiti.

London, 7. feb. — Po dveh dneh počivanja so podulčne železnice pričele danes zjutraj zopet obratovati. Štrajkarji so se v večjem številu vrnili na delo, ko so jim družbe zajamčile osemurni delavnik, za katerega so šli v boj, toda posebni čas za kosilo jim se ni zajamčen.

Nevarnost stavke na železnicih se ni minula: delavci v elektrarnah tudi še niso odstopili od svoje grožnje, da bodo vrgli London v temo. Železničarji in zastopniki trgovske komisije se nadaljujejo pogajanja. Hotelierji so pričeli nastavljanje ženske na izpraznjena mesta natakarjev.

Vlada grozi z aretacijo vseh voditeljev stavkovnega gibanja med železničarji, če preneha železniški obrat. Konservativno časopisje zahteva, da se deportirajo vsi inozemski štrajkarji. Posebno je hud "Daily Express", ki piše, da ima informacije iz Amerike, da je sedanje štrajkovno gibanje na Angleškem predpriprava za boljševiško revolucijo.

Čez odlijo Londončanov je včeraj hodilo peš na delo in z delom. Stavka na predmestnih železnicah je bila izvedena iz deloma. Vlada je takoj postavila močne vojaške straže na vse postaje, ki imajo ščititi stavkokaže.

V Glasgowu je okrog 10,000 vojakov in poročila od tam, se glasi, da so se štrajkarji pričeli

VELIKI IZGREDI V LINCUL.

London, 7. feb. — Z Dunaja poročajo o velikih izgredih v Linculu (Gornje Avstrijsko). Lačna množica je napadla hiše bogatinov in cerkve pri iskanju živeža. Škoda v napadenih cerkvah in drugih poslopih znaša več milijonov kron in mesto izgleda, kakor da je bilo bombardirano.

ŽELEZNIČARJI ZAHTEVAJO PODRŽAVLJENJE ŽELEZNIC.

DELAVCI HOČEJO SODELOVATI PRI UPRAVI ŽELEZNIC.

Washington, D. C. — Štiri velike železničarske organizacije — organizirani strojevodje, sprevodniki, kurjači in vlakovno o-sobe — so v petek priporočile senatnemu odseku za meddržavno trgovino, da se železnice v Združenih državah direktno podržavijo in da jih zvezna vlada združi v eno samo korporacijo in operira podom ravnateljstva. En tretjino ravnateljstva izvolijo železničarske organizacije, drugo tretjino železniški uradniki, ostalo tretjino pa imenuje predsednik Združenih držav.

Železničarske organizacije so dalje predložile senatu natančni načrt, kako naj vlada prevzame in obratuje železnice, ki bodo po tem načrtu veliko bolj napredovale in ljudstvo potom vlade bo imelo od železnice največjo korist. V načrtu je tudi določeno, da imajo železniški delavci del dobička od obrata.

SENATORJI ŽELE IZVEDETI, KAJ JE BOLJŠEVIZEM.

Washington, D. C. — Senator Overman, predsednik senatnega odseka za preiskavo propagande, je sezval sejo, da odsek prične takoj z delom. Prvi bo zaslišal Albert J. Williams, pisatelj, ki se je pred kratkem vrnil iz Rusije. Williams je bil glavni govornik na nedeljskem shodu, na katerem so izbrano govorili o razmerah v Rusiji in o boljševizmu.

KDO JE STRELJAL?

Lawrence, Mass. — Ko je polietja naskočila štrajkajoče tekstilne delavce v bližini Everettove tovarne, so počili strel. Zadet ni bil nihče.

Policija trdi, da streljali štrajkarji, naobratno pa štrajkarji trdijo, da so streljali najeti pretepiči, da vprizore rabuko. Pri prijetih štrajkarjih niso našli orožja. Delavcev je bilo nad deset tisoč.

\$47,000 ZA TRI NOGE.

New York, N. Y. — Porotniki so priznali desetletnemu James Longarcu za izgubo leve noge tri-deset tisoč dolarjev odškodnine. Nogo je izgubil pri cestnoželezniški nezgodi.

40-letni Mary Garrity je porota priznala \$17,500 odškodnine za izgubo obeh nog. Povozi jo je tovorni avtomobil tvrlke Edward and John Burke, Ltd., avžaleci opojnih pijač.

RAZSTRELEBA V TOVARNI.

New York, N. Y. — V tovarni Standard Comb kompanije na Peti cesti se je dogodila razstrelba, ki je na mestu ubila Michael Le-wisa, račnovodja, in ranila več drugih oseb. Po razstrelbi je nastal ogenj v tovarni.

vračati na delo. V Londonu je mobilizirana metropolitska policija do zadnjega moža za stavkovno službo, če bo potreba. Včeraj so se pojavile mnoge delavske demonstracije na raznih ulicah in stisniti je bilo klic: "Živela republika!"

Na Irskem se štrajk še vedno širi, toda na otoku je mir, ker je tam veliko število vladnih čet.

BRITANIJA SE JE ZASIDRALA V LIGI NARODOV

PO BALFOURJEVI IZJAVI SO MEDNARODNE POGODBE SE VELJAVNE.

Washington, D. C. — Izjavo Balfourja, britskega ministra za zunanje zadeve, po kateri liga narodov za trajen mir ne bo zahtevala, da se prenaredi mednarodne zveze, smatrajo v tukajšnjih političnih krogih za važno odkritje z ozirom na pogajanja v Parizu.

Balfourjevo izjavo smatrajo kot dokaz, da Velika Britanija Francija in Japonska nočejo izročiti svojega varstva ligi narodov.

Angleško-francoska in angleško-japonska zveza ostaneta. Po tej pogodbi pride druga država na pomoč svoji zaveznici, če jo na pade tretja država. Če bo liga narodov ohranila mir, ne pridejo te zveze v poštev. Ako pa liga narodov ne more preprečiti vojne, tedaj postanejo veljavne te pogodbe.

Anglija je povedala precej jasno, da noče izročiti gospodstva na morju ligi narodov. Eronavtična komisija se je izrekla, da mora Anglija ostati na prvem mestu tudi v zraku, pa naj stane kar hoče.

Predsednik Wilson večkrat na Predsednik Wilson je večkrat naglašal, da morajo narodi, ki se pridružijo ligi, žrtvovati splošne blagostanju svoje posebne interese. Če sodimo po izjavi mr. Balfourja, se niso bile doprinele ne žrtve.

To daje povod, da nekateri ameriški državniki pravijo, da bi bilo umestno, če predsednik Wilson izjavi, da Združene države ne bodo dovolile, da neameriški narodi nimajo pravice se vtičati v ameriške zadeve. Z drugimi besedami se da tole povedati, da nekateri državniki žele, da se proglasi nedotakljivost Monroeve doktrine.

NE PRODAJTE ZADOLŽNICO SVOBODE.

Chicago, Ill. — "Ne prodajte zadolžnice svobode!"

Tako priporoča Charles H. Schweppe, ravnatelj organizacije posojila svobode v sedmem zveznem distriktu. On pravi, da trgovci oglašajo, da sprejmejo zadolžnice svobode pri nakupu blaga, namesto denarja, kar seveda ni v korist konzumentom, obenem je tudi v protislovju, s priporočilom zakladniškega departamenta, ki želi, da se zadolžnice obdrže in ne prodajajo.

Čimdalje se obdrže zadolžnice svobode, toliko večjo vrednost imajo. Da se zadolžnice danes prodajajo pod ceno, je kriva zamenjava zadolžnic za blago.

"ČE NE BO PIVA, NE BOMO DELALI."

Newark, N. J. — 30,000 stavbiških delavcev je sprejelo geslo "če ne bo piva, ne bomo delali po 1. juliju." Sprejeli so resolucijo, v kateri obsojajo popolno prohibicijo in pozivljejo centralni odbor strokovno organiziranega delavstva v Essexu in okolici, ki zastopa več tisoč delavcev, da prične gibanje za splošno stavko v državi s prvim julijem, ko postane časna vojna prohibicija veljavna. Delegatje so se izrekli, da se dovoli izdelovanje lahkega piva in vina.

OMEJITVE ZA IZVOZ SO ODPRAVLJENE.

Washington, D. C. — Vojni trgovski odbor naznanja, da so odpravljene omejitve za izvažanje raznega blaga na Norveško, Dansko, v Švedsko in Holandsko. Omejitve so odpravljene za obleko, stroje in gumijaste obroče.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (Januar 31-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

DELAVCI SE ORGANIZIRAJO V NEODVISNI DELAVSKI STRANKI.

Strokovno organizirani delavci so dolgo časa sledili tistim svojim voditeljem, ki so jih učili, da delavci lahko branijo svoje koristi, čeprav niso organizirani politično. V strokovni organizaciji se ne sme govoriti o politiki, ker politika ne spada vanjo, je bil nauk teh voditeljev, katerim je večina strokovno organiziranega delavstva dolgo časa sledila čez drn in strn. Ravnanje se po tem nauku so strokovno organizirani delavci glasovali za "dobre može, ki so pripadali k demokratični ali republikanski stranki. Kandidate, ki so jih priporočali strokovno organiziranim delavcem, so imenovali delavske prijatelje. Vzelo je precej časa, da so delavci spoznali, da jim njih prijatelji v postavodajnih zbornicah ne morejo pomagati pri najboljši volji, ker si interesi stanov nasprotujejo. Ali ta čas je prišel, ko so razmere dozorele in so dokazi postali tako očitni, da nihče ne more zastopati interesov vseh stanov, da so jih videli tudi tisti, ki so imeli mreno na očeh.

Ze interesi bogatega živinorejca, ki redi tisoč glav živine, niso enaki z interesi farmarja, ki ima par glav živine na svoji mali farmi. Kako nasprotni so interesi malih farmarjev in veleživinorejcev, govore večni boji med njimi v državi Colorado. Če so že tukaj interesi tako nasprotni, da vodijo do bojev, ne morejo biti enaki med delavci in podjetniki, med bankirji in njih uslužbenci. To je tako razumljivo, kakor da je dvakrat dve štiri. Da delavci dolgo časa niso razumeli te enostavne resnice, so nekaj krivi njih voditelji, nekaj pa delavci, ker niso sami razmišljali, kaj je vzrok, da ni socialna zakonodaja taka, kakršna bi morala biti v interesu delavstva.

Spoznanje je prišlo!

V Illinoisu so pričeli strokovno organizirani delavci gibanje za neodvisno politično akcijo. Akcija je bila začetna v Chicagu. Sklicana je bila konvencija, na katero so strokovne organizacije v mestu poslale svoje zastopnike. Konvencija je sprejela program, ki obsega vse točke socialističnega minimalnega programa, se izreka za poobčinjenje vseh naprav, ki služijo javnim potrebam in za poddržavljenje industrije. Na kratko bi rekli: Program zahteva politično in industrijsko demokracijo in se posebno ozira na lokalne razmere, ker se bo nova delavska neodvisna stranka udeležila že letošnjih pomladanskih volitev.

Po organiziranju stranke v Chicagu se je organizirala že v petih drugih mestih. Prvo je sledilo mesto Quincy. Tam se je stranka organizirala dne 19. januarja. Navdušenje je bilo veliko. Quincy Labor Advocate pravi, da so se navzoči delavci izrekli za novo delavsko stranko, ne glede na to, h kateri stranki so preje pripadali. Obljubili so da bodo podpirali stranko, ne glede na izid volilnega boja.

Glavni govornik je bil George N. Smith, ki je navduševal delavce, da se morajo po dokončanih občinskih volitvah takoj pripraviti, da si izvojujejo vstop v državno legislaturo in kongres. Delavcem je rekel tole: "Če bomo delali, ne bomo izvolili zopet v legislaturo človeka, ki ni bil navzoč v zbornici, ko so glasovali o zakonski predlogi, ki bi znižala delovne ure za ženske, človeka, ki ne bo zagovarjal postave, ki daje kaznencem delo in dela konkurenco delavcem."

Na enak način in z enakim navdušenjem se je ustanovila neodvisna delavska stranka tudi v drugih mestih, v katerih je industrija razvita.

Nova delavska stranka se je ustanovila in že tudi stopila v akcijo. Kakšno bo njeno delo, pokaže že bližnja bodočnost.

Neovržena resnica pa ostane, da morajo biti delavci organizirani strokovno in politično, če hočejo izvojevati politično in industrijsko demokracijo.

Ljudje so res čudaki. Vsaki dan umrje na tisoče pridnih ljudi, ki so opravljali koristna dela in pomenijo veliko izgubo za človeško družbo. Za te ljudi se pravda nihče ne zmeni. Če pa umrje človek, ki ga človeška družba prav lahko pogreši, ker ni opravljal koristnega dela, pa prinesejo veliki dnevniki po cele strani o njegovi smrti. Ali ni to narobe svet?

DOPISI.

Chicago, Ill. — Zadnjo soboto zvečer 1. februarja je priredila tukajšnja ženska okrajna organizacija SRZ maškeračno veselico, katere čisti dohodki so namenjeni v milijonski sklad S. R. Z.

Vesela je izpadla še precej povoljno v vseh ozirih in običajstva se je še v precej velikem številu udeležilo. Istotako je bilo lepo število raznih mask, katere so bile več ali manj pomenljive za sedanje razmere, v katerih se nahaja slovenski narod.

Kar je najbolj častno za vse članice SRZ je, da so bile jako agilne v prid blagajni SRZ in da so se trudile na vse načine, kako bi bolj pomagale blagajni SRZ. Posebno tajnica ženske okrajne organizacije Mrs. M. Aleš in njena "privatna tajnica", Miss K. Pire. Dokler bo imela organizacija take članice, je lahko zagotovljena, da more napredovati najboljše v vseh ozirih.

Za najboljše maske je bilo razdeljenih precejšnje število daril. Seveda nekateri ljudje ne morejo razumeti pomena raznih mask, kakor se je to pripetilo tudi na tej veselici. Žalostno je sicer to, ker iz majhnega nespornuma pride lahko do precejšnjih posledic, katere so lahko usodopolne za kako osebo. Pri vsaki taki stvari je treba dobro preudariti, predno se prične kritizirati in mogoče očitati kaj neprimerne. Premisliti se mora namreč, da so nekateri maske predstavljale zaveznike, kateri so porazili centralne zaveznike, torej naše sovražnike. Predstavljali so torej nekako enoto in ne posameznike, to se mora ločiti. Radi tega se ni potreba tako razburiti, ako se vidi zastavo zaveznika, kateri tako hrepeni po slovenskih krajih. Saj itak niso vsi zavezniki na naši strani ne, tudi drugi so bili pri porodu tajnih pogodb med posameznimi zavezniki.

Radi tega opozarjam, da naj se pri enakih prilikah ni treba tako hitro razburiti, ampak olftrani naj se mirna kri. S tem se nikomur nič ne koristi, škoduje pa lahko precej.

Sicer se je vsa stvar izvršila jako mirno za kar gre vsa čast občinstvu in merodajnim osebam.

X. V.

Sheboygan, Wis. — O tukajšnjem župniku Rev. Černetu je bilo v zadnjem času že priobčenih nekaj dopisov. Umetno se mi zdi, da tudi jaz izrečem svojo sodbo o njem. Kar se tiče narodnega dela, ga moramo vsi spoštovati, kot pravega rodoljuba. Toda glede verskih zadev se pa ne strinjamo najmanj z njim. Vpeljati je namreč nameraval starokrajsko politiko, kar se mu pa ni posrečilo, ker so ljudje drugih misli, kot so bili nekdaj v starem kraju. Želel je boj proti delavcem in posledice tega so, da je cerkev vedno bolj prazna. Radi tega je najboljše, da pusti delavce pri miru in naj ne dela raznih načrtov proti nam, ker to mu lahko škoduje posebno pri kolektih. Naročnik.

Sugarite, New Mex. — Iz tukajšnje naselbine menda še ni bilo dopisa v tem listu. Sicer tudi jaz nisem bogve kako dober dopisnik, vendar se hočem "všlutiti" med druge dopisnike in poročati nekaj malega iz te skrite naselbine, katere leži med hribi, oddaljena nekako sedem milj od mesta Raton, kjer je tudi društvo "Zvezda", št. 207 SNPJ.

Kar se tiče delavskih razmer so še nekoliko povoljne z ozirom na druge naselbine, ako sodimo razmere po poročilih v listih. Seveda se ne ve, kako dolgo bo to ostalo.

V tej naselbini je okoli deset slovenskih družin in precejšnje število pečlarjev.

Španska "nagajivka" se je nas dolgo časa ogibala, menda ni mogla najti pota v to skrito naselbino. Toda nekega lepoga dne se je pa kar na tiem priklatlila in se naselila skoro v vsaki hiši. Sloveni smo se jo dosedaj še dosti dobro otepli. Tej boleznijo so podlegli že štiri bolniki, toda nobeden Slovenec.

Mi se je tako branilo, da včasih pri tem dobimo drugo bolezen, kateri se pa menda pravi "kranjska" "flu". Ta začne najprej delovati v glavi in potem preide v noge, človek postane včasih popolnoma hrom za nekaj časa. Ta bolezen me je zadnjice držala kar tri dni skupaj, ko smo

praznovali ženitovanje našega rojaka John Kasha, ki se je zavezal, da bo vžival zakonska nebesa z Miss Besie Sema. Te "ohceti" se je udeležilo veliko število rojakov iz bližnjih naselbin še celo iz Colo. Zabavali smo se imenitno, da se mi še sedaj kolca po tej slavnosti in to še bolj, ker bom moral ostati še nadalje star pečlar.

Moja najlepša hvala Semovi družini za obilno postrežbo in trud novoporočencema pa obilo sreče v novem stanu. Mi pečlarji bomo pa še nadalje živili sladkosti in grenkobe samskega stanu in vlačili ploč letošnji predpust. Naj ga, saj smo navajeni.

F. L.

S pota. — Danes pisati ni ravno lahka stvar. Kajti, takoj ti kakšen zabrusi, že zopet kvasiš. Toda zopet nekateri, ki se le malo odkaj oglašajo, pa zopet pišejo: jaz sem naredil, ali pa še celo prav po turško-cesarsko: mi smo naredili ali smo rekli. Nekateri zopet opisujejo vedno rože, drugi pa skale. Ako pa eden opisuje današnje žalostne čase, n. pr., kako razsaja influenza v tem ali onem kraju, v tej ali oni naselbini, pa kakšen pravi: že zopet poje libera. Ako dopisnik pove resniško kakemu le za prepričanju vnetemu skaženemu Franjevcu, že zažene hrup, da napada vero in duhovnike, akoravno je dovolj jasno povedano, da to velja le Kazimirju, ki je vedno in še dela razdor in nemir.

Živimo v žalostnih časih. Smrt kosi vse naokrog, ne izbira nič.

Iz Chicago ne prihajajo ravno razveseljiva poročila. Newyorški Kazimir je izpodrinil tamošnjega župnika in sedaj uživa njegove sadove, katere so mu drugi pripravili. Nikakor ni lepo od človeka, kateri vedno uči ljubezen in bratstvo, da izpodrine svojega duhovnega brata in se vsede lepo na gotki stolček. Seveda pokrize se vse lahko s plaščem božje usmiljenosti, samo da gre denar v njegov žep. In ko se očita komu kaj takega, pa hajdi za plašč A. M. in začne pisati, vera je v nevarnosti, duhovščino napada.

Ni še dolgo tega, ko je pisal, da vodilne osebe pri SRZ ne marajo nobene edinstvi in da so zoper vsako skupno delovanje. Toda ne spominja se eveleške konvencije 1918, ko je bila konvencija K. S. K. J. povabljenja za skupno delovanje pri SRZ. Tak hrup je nastal, da se je neki delegat oglašal, da so slabši kot Turki. Klicalo se je, da je ideja dobra, samo osebe mi niso všeč. In urednik A. M. je menda že to pozabil, ker piše, da so vodilne osebe pri SRZ. vzrok, da se ne deluje skupno.

Podpisal se je nekaj dogovor med SRZ in J. N. V., toda v listih se še vedno opaža napadanje. Rev. Škur je ponavljal zadnjice, kaj je bilo priobčeno v "Času." Toda tega ne omeni, kaj je bilo v A. M. To le toliko omenim, da en posameznik ni ves narod. Vsa posamezniki lahko izražajo svoje mnenje. Toda fakt je in fakt ostanje, da je bilo združeno ponudeno od strani SRZ in zavrnjeno je bilo od ene strani, kjer se sedaj vedno vpije, da so voditelji SRZ. zakrivil, da se ni skupno delovalo. Seveda, vera je bila v nevarnosti. Seveda, kjer imajo narodni trgovci prvo besedo pri reševanju naroda, je potem že žalostno za narod.

Po Minnesoti se vedno razsaja influenza. V Gilbert, Minn., je umrl 24. januarja t. l. za to nevarno bolezen rojak Frank Komatar, star šele 25 let, doma nekje od Kamnika na Gorenjskem. V ravno tej naselbini je umrl mlad, tukaj rojeni Leo Ravnikar, ki je bil zelo nadarjen slikar. Pokopan je bil 27. januarja. 30. januarja je smrt pretrgala nit življenja komaj 14 mesecev stari hčerki družine John Krakerja. 28. januarja je umrl po par letnem bolehanju rojak Peter Skube, doma iz Živčja, Ribnica na Dolenjskem. 27. januarja je umrla na porodu rojakinja Maria Brutulič. Zapuščala več otrok in soproga, dobro znana peka na Eveleth, Minn. — Smrt ima tukaj okrog bogato žetev, kljub temu, da vlada pravi zimski zrak.

Matija Pogorelec.

Helper, U. — V tukajšnji naselbini je umrl rojak John Erlah, star trideset let, doma iz Reteč na Gorenjskem. Umrl je 5. januarja t. l. Pokopan je bil na državnem pokopališču na Helper, U.

V Price, U., je umrl rojak N. Kastelic, ki zapušča ženo in štiri otroke. V istej naselbini je umrl tudi Joe Urbančič, ki zapušča še jako mlado soprogo.

V Midvale, U., je umrl po sedemdesetnem bolehanju rojak Frank Mustar. Šel je obiskat svoje prijatelje, kjer ga je zalotila bolezen in je tam umrl.

V Clear Creek je umrl Ludvik Mihelčič 24. decembra 1918, ki zapušča ženo in pet sinov. Pokopali so ga na skofieldskem pokopališču.

V Kenilworthu si je iz obupa pognal kroglo v glavo rojak Jakob Dolinšek, ker je bolehal na španski influenci. Smrt je takoj nastopila.

Poročevalec.

Ollinwood, O. — Dopisi iz tukajšnje naselbine so bolj redki in le tu in tam se kak dopisnik oglašil in opiše tukajšnje razmere.

Kakor po vseh slovenskih naselbinah v Združenih državah tako se tudi v tej naselbini pridno deluje in agitira za SRZ ter milijondolarski sklad. Slovenci se zavedajo svoje narodne dolžnosti. Toda najde se tudi dovolj nasprotnikov in mlačnežev. Nekateri bi še najraje bili v razmerah, kakršne so bile pred vojno v stari domovini in se jim takorekoč toži po c. in kr. žandarjih s pikelhavbami in bajonetmi in bi še nadalje najraje živeli v njih senci. Tem svetujem, da naj grejo kolikor mogoče hitro tja, kjer sta prejšnji nemški "kajzer" in avstrijski Kerel. Morda dobijo kako službo ker so jih prejšnji posli zapustili, ako sploh potrebuje kakakega posla. Nekatereim je pa vseeno, v kakih razmerah žive še nadalje Slovenci. Podobni so oslu, kateri je rekel, kaj meni mar, ali trava se raste po moji smrti ali ne, samo, da jaz živim udobno. Njini je tudi vseeno, ali Slovenci žive v prosti in svobodni državi, ali pa še nadalje žive v avtokratični sužnosti. Ne more se jim dovolj razložiti, koliko je od nas ameriških Slovencev svoboda naših rojakov v vencev odvisna svoboda naših rojakov stari domovini.

29. januarja smo imeli ljudski shod, katerega je sklicala tukajšnja okrajna organizacija SRZ, da se ljudem še bolj pojasni cilj in delovanje SRZ in zakaj se nabira milijondolarski sklad. Rojak L. Truger nam je dovolj jasno razložil, zakaj se bori SRZ in zakaj nabiramo milijondolarski sklad. Pojasnil nam je nekoliko razmere v kakršnih so živeli Slovenci prej v stari domovini, pojasnil je razmere v kakršnih žive beneški Slovenci in kakoršne nam je pričakovati, ako se uresniči namen Italijanov. Zavrnil je ravnotako tudi nekatere sovražnike SRZ, kateri razširjajo nesramne laži okrog, samo, da bi škodovali pri kampanji za SRZ. za milijondolarski sklad. Pozivljal je vse Slovence, da naj prisloščijo na pomoč in da naj pomagajo kolikor jim le dopušča dane razmere in naj darujejo za milijondolarski sklad.

Nastopila sta tudi rojaka G. Kabaj in Kotnik, ki sta istotako pozivljala navzoče rojake, da naj darujejo za SRZ. v milijondolarski sklad.

Nastopilo je pevsko društvo "Soča", katero je zapelo nekaj krasnih slovenskih pesem, katere so poslušalce ganile do solz.

Shod se je zaključil jako mirno in poslušalci so bili zelo zedavoljni z izvajanjem govornikov.

Ženska okrajna organizacija SRZ priredi 8. februarja veliko maškeračno veselico. Ker imajo jako lep program vsebuje vse, kar se le more kdo početi, radi tega se vabijo najuljudnejše vse rojake in rojakinje iz te naselbine in bližnje okolice, da se udeležijo te maškeračne veselice v najobilnejšem številu.

22. februarja priredi žensko društvo SNPJ. "Planinski raj", svojo maškeračno veselico. Ker je polovica čistega dobička namenjena za milijondolarski sklad se vabi najuljudnejše, da se rojaki iz te okolice in bližnje naselbine udeležijo te veselice, kjer bodo našli dovolj zabave in razvedrila, v kolikor mogoče velikem številu.

O. F.

Milwaukee, Wis. — Naše mesto je doletela velika sreča, ali kako bi se izrazil. Vsi ljudje govore samo o tem. Na Kinikine Ave. je namreč odprla svoj "urad" neka vedeževalka, katera pa sprejema

obiske samo ob torkih zvečer. O. na pove vsakemu vso preteklost in prihodnost, razkrije še take skrivnosti. Z njenim posredovanjem se vsakdo lahko pogovarja z duhovi ranjkih, katerega si kdo želi. Edino ta zapreka je za one, ki so nezmožni angleščine, da se ne morejo pogovarjati s temi duhovi v svojem materinem jeziku, ker ti duhovi govorijo samo angleški. Še celo nek slovenski trgovec je uverjen o tem, in se buma pogovoril s svojim ranjkinjo očetom iz starega kraja. Želim mu vso srečo.

In ves ta špas stane samo en dolar.

Ne razumem, zakaj mestne oblasti prepuste to, da se vara priprosto ljudstvo na ta način. In da se najde še toliko ljudi, kateri verjamejo kaj takega.

Fr. Suhač, poročevalec.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Mascoutah, Ill. — Radovedni, podomače Bozi. — Vi niste le vsevedni, ampak tudi zelo brihtni. Škoda, da ne veste, kaj beseda prohibicija pomeni, kajti talent, ki se odkriva v Vaših pismih, pokazuje, da imate vse sposobnosti za voditelja ljudi, ki gore fanatizma. Pišite še kaj, da se bolj spoznamo Vaše talente, ki so obudovanja vredni. Pozdravi!

Frank Nosse, Irvin, Pa. — Naj predsednik sploh ne rabi imena, kar mi imenujemo krstno ime. Woodrow je samo priimek njegove matere, predno se je poročila. To ime se ne da prevesti v slovenščino, kot se ne da ime Wilson.

John Stebon, Hermine, Pa. — Zadruga se lahko ustanovi povsod, če tako žele delavci. Za pojasnila pa pišite na upravništvo "Proletarca", ki imajo v zalogi knjižice o konzumnih društvih.

Odmevi.

Ko so vprašali nekega suhaškega prvaka, s čim se bodo nadomestili dohodki milijonov dolarjev, ki so jih prejemale mesta, države in zvezna vlada iz davkov od pijače in salmskih licenc, je odgovorila, medra glava: "Denarne kazni, ki jih bodo morali plačevati tihotapci z opojnimi pijačami, bodo dvakrat nadkrilile dotedanje dohodke iz omenjenega vira." Kakšna prohibicija pa bo to! Lepe razmere se obetajo Ameriki!

Anglija zahteva 150 milijonov dolarjev odškodnine od Amerike zaradi izgube angleškega kapitala v ameriških pivovarniških podjetjih, ki bodo morala prenehati s poslovanjem vsled prohibicije. Kdo bo plačal te milijone? Zakaj jih ne bi plačali suhači?

In Anglija ni sama. Zdaj pride še Francija, Italija in druge države, katerih kapitalisti imajo naložen denar v ameriških žgarnah, pivovarnah in vinogradih. Račun odškodnine bo velik. Kaj pa domači interesi, ki imajo tudi milijone dolarjev v izdelovalni pijači? Upajmo, da se bo postopalo strogo po pravih kapitalističnega sistema. Namenoma povzročena materialna škoda se mora povrniti. Sveta privatna lastnina ne sme trpeti škode. Nekdo bo pokal pod težo plačevanja in "denarne kazni za tihotapstvo s strupom" ne bodo pokrile ogromnih čirjatev.

"Amerika" v Clevelandu pravi, da bodo "nelojalni boljševiki" izgubili državljanstvo. Če so kje "nelojalni boljševiki", tedaj logično sledi, da so nekje tudi "lojalni boljševiki". Kaj se zgodi z zadnjimi, niso povedali pri "Ameriki". Svet je poln ugank in problemov današnje dni, ampak "Amerika" v Clevelandu je problem za bogove. Edino to je rešeno, da ima clevelandska "Amerika" kronično smolo, kronično blamažo.

Od stromaka, ki ga je bolezen ali nesreča potisnila v nesrečo, ne pričakujemo daru, kajti njegova dobra volja je tudi vredna zlata. Kdor pa lahko prispeva v milijondolarski sklad, pa noče, je podobna zamorcu v ameriški državljanski vojni, ki se je boril proti svoji svobodi.

Vsi seč morda že ve, da je dnevnik "Prosveta" založil pri svojih štataljih. Oprete ga!

urad, naj pošljejo svoje BONDE
v priporočenem pismu (registri-
ranem), ker na drug način mi ni-
samo odgovorni v slučaju izgube
po poštni ali drugi pošiljavi. —
Pošljite na naslov:
Mr. John Bahorich, 129 Bake-
well Bldg., Pittsburgh, Pa.

Ne bojuj se za svobodo in pravico samo z jezikom, ampak pokaži, da si res, kar govoriš.

